

אורח

שם במצוות השבת The Name of the Parsha

303

We are taught in *Proverbs* that, "Man's soul is a lamp of God" (*Proverbs* 20:27), that the soul is a part of, and is connected with God. However, in order to enjoy the great benefits of it, the correct "switch" must be found or the proper "button" pushed.

6 It was the *Ba'al Shem Tov's* mission to explain and proclaim that every Jew without exception is connected with God, and that every one of them has a switch inside, which, if searched for, will be found.

And this message is conveyed by the opening of our *Parshah*, where God instructs Aharon to "fire up" (*beha'aloscha*) the lamps." Firing up the lamps represents finding the "switch" or "button" within every Jew, igniting the fiery love of God which lies dormant in the soul. And Aharon the priest represents the Jewish leaders of every generation who are empowered by God with special talents to find the "switch" in every Jew and help him become connected with his own internal spiritual "power house."

While it was the High Priest who would traditionally light the Menorah, the *mitzvah* would nevertheless be valid if done by a non-priest (*Yoma* 24b). From this we learn that the task of igniting the "lamp" within others cannot be left to Jewish leaders alone. Every person (even a "non-priest") has a responsibility to try to find the "switch" in the soul of his fellow Jew. One can never know what will make the connection; perhaps just one word will open up the well or inner fountain of his soul.

How long must one continue to "ignite" another's soul, (once the person appears already to be inspired)?

This we can also learn from Aharon's kindling of the lamps, which had to be, "until the flame rises by itself" (*Rashi* to v. 2). In other words, we should continue to inspire every Jew, until each individual becomes a self-sufficient "power house" of enthusiasm for all matters of Jewish life and observance.

Based on *Likutei Sichos* vol. 2, p. 316ff.)

1
butach

ג וְכִיצַד הִיא הָאֶהָבָה הַקְּרוּבָה? – הוּא: שְׂיֵאֵהָב אֶת-ה' אֶהָבָה
גְּדוּלָּהּ יִתְרָה עֲזָה מְאֹד, עַד שֶׁתֵּהָא נִפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּצִנְחַת ה'
וְנִמְצָא שׁוֹגֵהי כִּה תְּמִיד כְּאִילוֹ חוֹלָה חֲלֵי הָאֶהָבָה, שְׂאִין דַּעְתּוֹ
פְּנוּיָה מֵאֶהָבַת אוֹתָהּ אֵשָׁה וְהוּא שׁוֹגֵה כִּה תְּמִיד, בֵּין בְּשִׁבְתּוֹ, בֵּין
בְּקוּמּוֹ, בֵּין בְּשִׁעָה שֶׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ. יִתְרַ מְזָה – תִּהְיֶה אֶהָבַת ה'
בְּלֵב אוֹהָבֵיו שׁוֹגֵים כִּה תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁצָּנְנוּ: בְּכֵל-קִבְּבָה וּבְכֵל-נִפְשָׁה
(ש"ס). וְהוּא שֶׁשְׁלֵמָה אָמַר דְּרַךְ מְשָׁל: כִּי חוֹלַת אֶהָבָה אֲנִי (שִׁיר
הַשִּׁירִים ב, ה), וְכֵל-שִׁיר-הַשִּׁירִים מְשָׁל הוּא לְעֲנִין זֶה."

2

אדם
שאלה
ע

גור אריה

המצוה – או מחמת אונסה או שפטור –
גנאי הוא לך, דסוף סוף לא עשו המצוה כמה
שנים שהיו במדבר, שכל מי שהוא פטור מן
המצוה מחמת שהוא אונס, גנאי הוא לו שלא
עשה המצוה, דלא אמרינן (י"ק מה): 'אונס
מחמת פטורה' רק לענין פטור מן העונש,
אבל מכל מקום גנאי הוא לו שלא עשה
המצוה, והיה לו זכות, וכאן לא היה להם
זכות אותו המצוה, דרדאי אם נאנס ולא עשה
הפסח, אף על גב דפטור מן העונש, מכל
מקום אין לו זכות ושכר אותה המצוה.
דסומא פטור מן המצוה (קדושין ל"ב), וכי אין
גנאי לו דבר זה שיהא פטור, שיותר טוב
שיהיה חייב, ולא דמי לתרומה וכל המצות
התלויות בארץ, דלא חלה המצוה עליהם

3

אז
אכ"ה

6/ לגמרי עד שבאו לארץ, אבל פסח שעשו כבר
כשנה שניה, רק שהיו פטורין ממנו עד שבאו
לארץ, גנאי להם זה, שדבר זה נקרא שהיו
חסרים מצוה.

ואם תאמר, ופסח זה איך עשו אותו, והלא
בניהם ערלים היו, שלא מלו במדבר (יממו
ע"ג), ומילת בניו מעכב (יממו ע'): ויש לומר,
דהיינו כשהמילה נוהג בישראל, והוא לא מל
בניו, או "לא יאכל בו" (שמות י"ג מ"ט), אבל
כאשר ישראל ערלים, אין כאן איסור ערלה,
כיון שאין כאן איסור ערלה כלל נוהג
בישראל:

4
כ"ה

וצ"ח לכאן דבריו (גויא בראשית פמ"ו סוף אות ה) בביאור הגמרא [ברכות י"ח] שלא ילך אדם בבית
קברות ויציעת שלו נגדרת על הקברים, משום שהיו לדעו לרש, שביאר שם: "אבל מצות עשה הו' לדעו
לרש, אע"ג שהמת פטור מן המצות, סוף סוף חסר לו קנין מצוה" ובתפארת ישראל פ"כ [סד] כתב על
זה: "אבל כאשר לא קיים מצות עשה, אע"ג שהוא פטור, אינו דומה פטור למי שהוא חייב בדבר וקיים
המצוה, שזה קנה שלימות, זה – אף שהוא פטור, לא קנה שלימות כלל, ובוה שלא קנה שלימות דבר
זה הו' לעג לרש"

1

אמרו לפניו רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה
 אמר להן הקב"ה שומים שבעולם מי שמרח בערב שבת יאכל בשבת מי
 שלא מרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה
 יש לו וסוכה שמה לבו ועשו אותה ומי מצית אמרת הכי והא *אמר רבי
 יהושע בן לוי מאי דכתיב *אשר אנכי מצוך *היום היום לעשותם ולא
 למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקב"ה
 בא במרוניא עם בריותיו ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה
 חסרון כים מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש
 ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו
 ויוצא שנאמר *ננתקה את מוסרותיכו ונשליכה ממנו עבותיכו מקדיר והא
 אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא במרוניא עם בריותיו משום דישרא"ל נמי זמני

5
 28
 52
 1-6

דמישכא להו תקופת תמוז עד תגאוהוי להו
 צערא *והאמר רבא *מצטער פסיר מן
 הסוכה נהי דפגור בעוטי זמי מבעטי מיד
 הקב"ה יושב ומשהק עליהן שנאמר *יושב

ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה

6

דרכו של הבעש"ט היתה להאריך בתפלתו, בפרט בשבתות וימים
 טובים. אירע פעם שבני החבריא קדישא הרגישו חולשה בלבם והלכו
 לטעום דבר מה. בהיותם סבורים שעד שיחזרו עדיין יעמוד בתפלתו.
 ביני לביני סיים הבעש"ט את תפלתו, וכאשר חזרו ראו כי הוא עומד
 וממתין להם. חלשה דעתם.

38
 52

אחר התפלה הרהיב אחד התלמידים ושאל: ילמדנו רבנו מדוע
 קיצר היום בתפלתו?

אמר להם הבעש"ט אמשיל לכם משל:

ידוע כי טבע העופות בחורף לנדוד למדינות החמות. פעם הגיע
 אל אחת מהמדינות ההן עוף ססגוני בעל נוצות מרהיבות, לא ראו
 כמותו מעולם, אולם העוף נראה על עץ גבוה ואי אפשר היה להגיע
 אליו. שמע המלך וציוה לקבץ אנשים רבים, שיעמדו אחד על כתפי
 השני, עד שיוכל העליון לתפוס את העוף. כשטיפסו האנשים אחד
 על חברו, התחילו התחתונים להתפזר אנה ואנה, עד שהעליונים נפלו
 ונפצעו, ולא השיגו את מבוקשם, כי עיקר כוונת המלך היתה שיהיו
 כולם מקושרים זה עם זה...

המשיך הבעש"ט ואמר: הנה מה טוב היה כשהייתם מחוברים עמי
 בתפלה, אבל כשעזבתם אותי לבדי וכל אחד פנה לדרכו, הנה נפל
 הכל, וכל מה שרציתי להשיג פרח גם ממני...

ופירש בזה כוונת הפסוק שאמר משה רבינו ע"ה: 'עמדו ואשמעה
 מה יצוה ה' לכם', כלומר, עמדו כאן אצלי, ובזכותכם אשמעה מה
 יצוה ה', כי כוחו של משה הוא בזכות ישראל, על ידי שבו כלולים
 נשמות כל ישראל. (ספר אור החכמה להרה"ק ר' אורי פייבל מקריסנפאל
 זצ"ל).

7
 28
 52

צריכים למקום מוגבל מוקדש לשמו, אשר בו
 יתאחדו ויתפללו כל הכנסיה הישראלית. רק
 "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך"
 וכו' "ואם מזבח אבנים תעשה לי" וכו'
 (שמות כ, כא-ב). רק אחרי אשר חטאו בעגל
 היו תמיד בסכנה, אחרי אשר פסקה זוהמתם,
 חזרו לסורם. ולכן היו צריכים למשכן ומקדש,
 אשר אליו פונים כל לבבות בני ישראל. כן
 דריש הגמרא פרק קמא דברכות (ו, א): מנין
 אפילו אחד (שיושב ועוסק בתורה ששכינה

מי איש איש כי יהיה טמא לנפש.
 הא דלא נאמר פרשת פסח שגב' במתן תורה
 כפיני, נראה דלפי מה שנתבאר במדרשות
 ובגמרא עבודה זרה פרק קמא, וביתוד הרבה
 לדבר בזה הרי עובדיה ספורנו בספרו, דלפני
 מתן תורה אם היו שומרים צורתם, לא היו

2

8) סע

1 עמו) שנאמר ("בכל מקום אשר אזכיר את שמי) אבא אליך וברכתיך" — ביחיד. לכן היו ראויים כל יחיד ויחיד מישראל להשראת שכינה בפרהסיא, כמו ששרתה במשכן, ובמקדש בימי שלמה. (ויקרא ט, כד) "וירא כל העם וירוננו".
6 וזה "אני אמרתי אליקים אתם" (תהלים פב, ו). והיה כל יחיד מישראל חשוב כצבור. ובספרא ובמכילתא מקומות אין מספר "ונכרתה הנפש"

— ולא הצבור שאין צבור נכרתים. ומה הוא בחיים אף זרעו בחיים. וכיון שקודם העגל אחר מתן תורה, היה כל יחיד ראוי למשכן הכבוד, כמו צבור בכל מקום אשר יזכיר שמו, לא היה דין כרת ביחיד. רק אחרי העגל נפסק המעלה מן היחיד וחזר אל הצבור בכללם.

ולכן ביחיד נכרת מישראל [לבד משבט, דגמירי דלא כלה שבט¹⁰ [פרק יש גוחלין — בבא בתרא קטו, ב] ¹¹] שנאמר "ואתם בני יעקב לא כליתם" (מלאכי ג, ו). ונאמר "ולא ימחה שבט מישראל" (שופטים כא, יז). ולכן סבר ר' יהודה (פסחים פ א) דאף אם שבט אחד טמא יעשו כולם בטומאה, דהוי כמו צבור טמא, ואינם נדחים לפסח שני. ולכן סבר ר' יהודה (הוריות ד, ב) דשבט שעשה בהוראת בית דין שלו, אינם מביאים כבשה או שעירה לתטאת —

שזה קרבן יחיד — שזדונו אינו בכרת¹², דאין צבור — והוא שבט — נכרת. רק קרבן שלהם

1 כמו קרבן העלם דבר של צבור, פר וכו'). ולכן אינו עושה¹³ בטומאה, ד"השוכן אתם בתוך טומאתם" (ויקרא טז, טז) — אע"פ שטמאים הם (יומא נו, ב) — זה דוקא בטומאת צבור. לכן קודם העגל לא היה דין כרת על יחיד ודין דחייית היחיד לפסח שני, דהוי כמו צבור, והיו עושים בטומאה כמו בטהרה. לא כן אחרי העגל, חזרו לזוהמתם, ונתחדש אצלם דין יחיד ודין כרת. לכן נאמרה זה על ידי זכאי — מישאל ואלצפן שעסקו במיתת נדב ואביהוא — אשר מיתתם היה כפרה על מעשה העגל, וכמו שאמרו "וגם באהרן התאנף ה' מאוד, ואתפלל גם בעד אהרן" (דברים ט, כ) ותפלתו עשתה מחצה¹⁴, ובמיתתם נתחנן המשכן, כידוע.

וזה שאמרו: ראויה היה פרשה של פסח שני להאמר (על ידי משה) אלא שזכו מישאל ואלצפן שתיאמר על ידם¹⁵ [ספרי פייסקא כב].

13 שיטה זו שוורת בין כל פירושי ר"ע ספורנו, והרי דוגמה. ויקרא כו, יא ד.ה.

ונתתי משכני בתוכם. תשרה שכינתי בתוכם בכל מקום שיהיו, כמו שיעד קודם העגל באמרו "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך". ושם פסוק יב ד.ה. והתהלכתי בתוכם: ענין המתהלך הוא ההולך אנה ואנה לא אל מקום אחר בלבד. אמר אם כן "אתהלך בתוכם", כי לא אל מקום אחד בלבד ירר שפע הכבוד כמו שהיה כמשכן ובמקדש, כאמרו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" — כלומר בזה האופן ובאותו מקום בלבד אשכון בתוכם, ובאר זה באמרו "אשר אועד לך שמה ונועדתי שמה לבני ישראל", אבל אתהלך בתוכם ויראה כבודי בכל מקום שיהיו שם... ובד.ה. והייתי לכם לאֱלֹהִים. אהיה לאלהים מיוחד לכם, לא יהיה לכם אֱלֹהִים ומנהיג זולתי... כמו שהיתה הכוונה בכריאת האדם ובמתן תורה. לזה אמר "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאֱלֹהִים", כי אמנם במתן תורה לולא השחיתו היתה הכוונה לשים אותם במעלות ימות המשיח ועולם הבא שיעד בואת הפרשה בלי ספק... ועיין עוד ברע"ס ויקרא כד, יא, במדבר טו, ג; טו, כ; ג, ז ועוד ועוד.

9) תורת פס

10) נתינת שם

פרשת ויהי בנסוע

1 ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפצו אויביך וינסו משנאיך מפניך. ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. איתא בגמ' (שבת קטו.) דפרשה זו ספר חשוב הוא בפני עצמו, שהתורה מתחלקת לשבעה ספרים ובי' פסוקים אלו הם ספר בפני עצמו. וצ"ב מה משמעות הספר הזה ומה לימוד והוראה למדים הימנו, שהרי התורה ניתנה להורות לנו מצוות ה' ובכל חומש בתורה נאמרו מצוות שונות, ובפסוקים אלו לכאורה לא נאמרה אף מצוה.

1 וי"ל דהנה בתורה יש עניני מצוות בפועל ויש מה שהתורה מורה עניני מוסר ודרך ה' איך לקיים כראוי את כל תרי"ג מצוות ולבוא אל תכלית התורה והמצוות, וזה ענין פרשה זו שהיא ספר בפני עצמו. וענינו ע"פ מש"כ הרה"ק המגיד מקו'ניץ זי"ע בעבודת ישראל בפ' הפסוק ויהי בנסוע הארון וגו'. ארון רומז לתלמיד חכם שהתורה בקרבנו, שהוא כמו הארון שבו היו הלוחות ועשרת הדברות והתורה ותרי"ג מצוות. והנה מי שרוצה להתקרב אל השי"ת

ואח"כ נאמר ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. וי"ל בזה, דאחר שיהודי כבר מתגבר על הנסיונות וכבש את היצה"ר עדיין לא סיים שליחותו, שמעתה מוטלת עליו השליחות בעשה טוב. שתכלית התורה ועבודת ה' היא דחילו ורחימו, אהבה ויראה, וכן השליחות של איש יהודי בעולם ישנה בסור מרע וישנה בעשה טוב. ואחר שמילא שליחותו בסור מרע והתגבר על הנסיון עליו למלא השליחות בעשה טוב באהבת ה' ודביקות בה'. וזו היא בקשת משה ובנותה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, ובנוחה מל' מנוחה ונחת, שובה ה' רבבות אלפי ישראל, שהקב"ה ישכון עם ישראל וישרה שכניו עליהם ויהיו ישראל דבוקים בהש"ת, שזה תכלית הכל כדאיתא בספ"ק שתכלית כל התורה ותרי"ג מצוות היא ובו תדבק, שיהודי יהיה דבוק בהש"ת.

ראשית דרכו של יהודי היא בבחי' בנסוע הארון, שדרכו רצופה מכשולים ונסיונות בסור מרע, ואח"כ ובנוחה יאמר, אחרי שמתגבר על הנסיון ומגיע אל המנוחה אז יש לו את השליחות בעשה טוב להשיג אהבת ה' ודביקות בה', שכל ימי חייו הוא צריך להתקרב לדביקות בה' שבוה הוא ממלא את תכלית שליחות חייו. וכמ"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, אחרי שמקיים ועשו לי מקדש בסור מרע, זוכה לושכנתי בתוכם לתכלית הדביקות בה'.

זהו ענין פרשה זו שבה התפלל משה רבינו ע"ה וביקש על כל המצבים של יהודי, הן בסור מרע, שיוכל להתגבר על כל המכשולים, והן בעשה טוב שיוכל למלא תכלית שליחותו להיות דבוק בהש"ת בבחי' ושכנתי בתוכם. וע"כ פסוקים אלו הם ספר חשוב בפני עצמו בתורה, אף שלא נאמרו בהם מצוות שבפועל, אבל הם מלמדים את תכלית כל התורה והמצוות, שהיא תורה כפנ"ע כמו קיום המצוות, שאין לך תורה גדולה מזו המלמדת את תכלית התורה והמצוות.

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם (יא, ה).

פירש רש"י אם תאמר שמצרים נותנים להם דגים חנם, והלוא כבר נאמר ותכן לא יתן להם חנם, דגים היו נותנים להם חנם, וזהו אומר חנם, חנם מן המצוות.

בארנו שלא תעלה ח"ו על הדעת שישראל רצו לפרוק עול. אלא כוונת תלונת כנ"י שבמצרים סופקו צרכיהם הגם שהיו רחוקים מן המצוות, והוא חנם מן המצוות. אבל כמדבר הם נזונים מן המן שהוא מזון רוחני והיה משתנה בטעמו ובירידתו לפי ערך מעשיהם וכמו שמבואר ביומא ע"ה שהמן היה יורד לפי ערך המעשים צדיקים ירד על פתח בתיהם כינונים יצאו ולקטו ורשעים שטו ולקטו, צדיקים להם כינונים עוגות ורשעים טחנו ברחיים.

וישראל בקשו לנתק תלות מזונם במעשיהם שא"א להם לשכור על מעלה רוחנית גבוהה לאורך זמן.

צריך לעבור מקודם נסיונות, כי כן יסד הש"ת שאין אדם מתעלה למדרגה יותר גבוהה כי אם ע"י נסיונות, ובמיוחד תלמידי חכמים מתנסים בנסיונות קשים ביותר. ואחרי שמתגבר על הנסיון הריהו עולה מדרגה לדרגה, שמכל נסיון שאדם עובר הוא גדול ומתעלה. וכדא"י במדרש (ב"ר נה, א) שהנסיון הוא בבחי' נתת ליראיך נס להתנוסס, כנס של ספינה, נס להתנוסס גידולין אחר גידולין, שמתוך הנסיון הולך יהודי וגדל ומתעלה. אכן בשעת נסיון יש הסתלקות המוחין, שנוטלין מן האדם את כל המוחין שלו והוא בסכנה גדולה שלא יכשל ויפול ח"ו וצריך שמירה גדולה וחיוק. וזהו שאמר הכתוב ויהי בנסוע הארון, ר"ל כאשר יהודי עומד בנסיון כדי לנסוע ולעלות ממדרגה למדרגה, ויאמר משה, שמשה התפלל עליהם וביקש קומה ה' והיה בעזרתם שלא יפלו ח"ו ואדרבה יתחזקו ויצעלו יותר ויותר, ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך, היינו שלכותות הרע לא תהיה אחיזה ביהודי ויוכל להתגבר עליהם ולעמוד בנסיון.

וענין הנסיונות הוא משום שכל יהודי ירד לעולם עם שליחות עליונה, שלכל אחד יש שליחות מיוחדת בעולם, שע"ז אחז"ל (במ"ד טו, א) אין לך חביב לפני הקב"ה כשליח שנותן נפשו למלא שליחותו. ולכל אחד במילוי שליחותו יש עתים של נסיונות שהוא בסכנה ועלול ליפול, וע"ז ביקש משה ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך, שיוכל לעמוד בנסיון. וע"ז נאמר בפיוט אקדמות, עדב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא עבידין ליה חטיבא בדנח ושקעתא, דקאי על השליחות של יהודי, שיש השליחות בדנח בעת אור לו, ויש השליחות והנסיונות בשקעתא, המה נסיונות החיים בעת שהחושך אופף אותו מכל עבר. וכמש"כ המאור עינים שכל יהודי צריך לעבור בחי' עשרה נסיונות, ובכלל זה כל נסיונות החיים של יהודי, שע"י שעובר את הנסיונות ועומד בהם הוא ממלא את השליחות העליונה שבעבורה ירד לעולם, וע"ז מתקדש שמו ית'.

12
ס"ט
531

4

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה... הדברים האלה לא נאמרו בערב ימיו של משה לפני מותו, בסוף התורה, אלא בעיצומה של פעולתו, בפסוק באמצע התורה. היינו, משה נשאר משה, כפי שהיה, ואע"פ שהקב"ה אמר עליו, והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, לא גבה לבו ושמצ של התנשאות ושל גאווה לא עכרו את רוחו. זוהי המדרגה הנעלה ביותר של עניות, שאין כמוה אצל כל אדם אשר על פני האדמה.

(13)
5108
ג'ר

משה רבינו ע"ה

מאבותינו אנו מגיעים אל משה רבינו ע"ה. האבות הק' — ורק הם — זכו שהקב"ה ייחד שמו עליהם ונקרא אלקי אברהם וכו', וזוה זכינו לאלקי ישראל. לא כן מרע"ה. התואר שלו הוא עבד ה' (וזאת הברכה, שביעי). ברור הוא, שאלו הם מדרגות שונות. האבות הק' בנוראות צדקתם וטהרת קדושת לבם היו מדבקים מחשבתם לרצונו ית' כל ימיהם בלי הפסק רגע, ובטלו ברצונם כל הכחות שבעולם ולאפס ותוהו נחשבו אצלם, ולכן נתיחד שמו ית' עליהם להיקרא אלקי אברהם אלקי יצחק וכו', ולזה אמרו ז"ל האבות הן הן המרכבה. והנה אמרו בחולין פט. ע"א: גדול שנא במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחננו מה. בעפר ואפר עכ"פ מתראה עדיין מציאות של עפר, שעדיין נמצא איזה יש, אבל מרע"ה אמר ונחננו מה כאילו אין שום מציאות בעולם כלל לגמרי. (ראה בענין עמוק זה בנפש החיים שער ג' פרק יג ר"ד שממנו ציטטנו בקיצור נמרץ).

(14)
18
10
7
3288

הק' מי שקראו הקב"ה עבד ה' הוא מי שהתבטל לגמרי לפני ית', בלי שום ישות עצמית, ובכל פעולותיו הוא רק כגרון ביד החוצב בו. זהו הענו מכל האדם אשר על פני האדמה (בהעלותך, שביעי), כי אין אדם בעולם שהצליח לבטל עצמו לפני ית' כמוהו. ודווקא מרע"ה זכה להנהגה של נסים גלויים ולנבואה באספקלריא מאירה — מדרגה שאף אדם לא זכה לה. לא לפניו ולא לאחריו.

שתי תמיהות היו הגויים תמהים תמיד: איך ייתכן שהבורא ידבר עם האדם והאדם ישמע אותו מדבר אליו, ואיך ייתכן לבטל טבעים מוצקים כגון להפוך צור אגס-מים. ברם, הגניס תמהים עוד תמיהה שלישית, אשר לכאורה אין לה קשר עם התמיהות הראשונות, ודווקא היא מתרצת אותן: הם אינם מאמינים שאדם מסוגל להפוך את הטבעים שלו בעבודתו ית' ולהתקדש בקדושה עליונה כל כך שאין היצר עוקצו ואין שום מידה רעה שולטת בו. אך זאת היא דרכם של כל שלימי תורתנו הק', ומרע"ה התעלה על כולם. והנה כלל גדול הוא: אין נס בלי בעל-נס. בעל-נס הוא מי שתיקן מידותיו וביטל יצרו לגמרי: מי שהגיע למדרגה זו יכול להפוך גם חוקי הטבע של העולם ברצון השי"ת. כיון שהגיע מרע"ה למעלה עליונה זאת, היה הוא שליח ההשגחה ליציאת מצרים על כל מוראותיה, לקרוע את היס, להוריד את המן, לבקוע את הסלע — ולהוריד את התורה מן השמים.

תורתו של מרע"ה! חז"ל מתארים אותה במלים נרגשות:

„סוף רגע יצתה בת קול ואמרה הגיע סוף מיתתך! אמר משה לפני הקב"ה בבקשה ממך אל תמסרני ביד מלאך המות! יצתה בת קול ואמרה לו אל תתירא, אני בעצמי מטפל בך ובקבורתך. באותה שעה עמד משה וקידש

עצמו כשרפים וירד הקב"ה משמי שמים העליונים ליטול נשמתו של משה. אמר הקב"ה למשה משה, השקף עיניך זה על גב זה, והשקף עיניך זה על גב זה. א"ל הנח ידיך על החזה, והניח ידיו על החזה. א"ל הקף רגליך זה על גב זה, הקיף רגליו זה על גב זה. באותה שעה קרא הקב"ה לנשמה מתוך גופו, אמר לה בתי, ק"כ שנה קצבתך היותך בגופו של משה. עכשו הגיע קצך לצאת — צאי אל תאחרי! אמרה לפניו רבש"ע

יודעת אני שאתה אלוך כל הרוחות וכל הנפשות, נפש החיים והמתים מסורין בידך, ואתה בראתני ואתה יצרתני ואתה נתתני בגופו של משה ק"כ שנה, ועכשו יש גוף טהור בעולם יותר מגופו של משה שלא נראה בו רוח סרוחה מעולם ולא רימה ותולעה, לכן אני אוהבת אותו ואיני רוצה לצאת ממנו! א"ל הקב"ה נשמה, צאי ואל תאחרי, ואני מעלה אותך לשמי שמים העליונים ואני מושיבך תחת כסא כבודי אצל כרובים ושרפים וגדודים! אמרה לפניו רבש"ע, מאצל שכינתך ממרום ירדו זוגי מלאכים עוזה ועזאל וחמדו בנות ארצות והשחיתו דרכם על הארץ עד שתלית אותם בין הארץ ולרקיע. אבל בן עמרם מיום שנגלית עליו לא בא האשתי — בבקשה ממך, תניחני בגופו של משה! באותה שעה נשקו הקב"ה יוטי

(5)

בוא וראה: הנשמה של כל אדם – בכל שעה היא עולה ויורדת ומבקשת לצאת ממנו – שאינה סובלת את הגוף! – והיא עומדת בתוך הגוף רק מפני שכשהיא יוצאת, היא רואה את יוצרה וחוזרת לאחוריה (עי' ילקוט תהלים קג) ונשמתו של מרע"ה לא רצתה לצאת מגופו עד שנשקו הקב"ה בנשיקת פה – כזאת היא טהרת גופו של מרע"ה!

15
pe

וטהרת מידותיו: כאשר מרע"ה יצא לראשונה אל אחיו, לתת לב להתבונן בצרתם כדברי רש"י – הרג את המצרי המכה איש עברי. ביום השני הוכיח את היהודי שהרים יד על חברו. במדין הציל רועות נכריות מיד הרועים. שלשה סיפורים אלה הם הביוגרפיה של מרע"ה – אמר הרש"ז מקלם נייע: נושא בעול עם חברו ושונא עוול בתכלית. והנה נתגלה עליו הקב"ה ושולח אותו למצרים וְלְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. והוא, עם מידותיו אלו, היה צריך להודרו מיד ללכת בשליחות זו. כי אין לך נשיאה בעול עם חברו והצלה מעול גדולה מזו! והוא – מסרב. שבוע שלם טורח הקב"ה לפרק טענותיו – והוא מסרב. עד שחרה בו אף ה' והוכרח ללכת. וכל סירובו – אולי תהיה בשליחותו איוו פגיעה באחיו הגדול ואיוו התנשאות עליו. אִיךְ דַּתָּה חֲשֵׁשׁ זֶה אֶת הַדָּבָר הַגְּדוֹל שֶׁל הוֹצֵאתָ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם? טהרת המידות! אם אינו בטוח לגמרי בטהרתו, איננו ראוי לשליחות הגאולה!

בטהרה זו בגוף ומידות זכה מרע"ה למדרגה העליונה של הנבואה. ש-הכתכר באספקלריא המאירה. יש מן הנביאים מי שראה השי"ת מאחורי מחיצה רבות, ומהם מי שיראהו מאחורי מחיצות מועטות. כל פחיתות בשכל או במידות היא "מחיצה": מיעוט חכמה או מיעוט הבנה בשכל, תאוה, גאווה, כעס, עויה.

אזכרת ממך במידות – כל אלו הן מחיצות. נביא צריך להיות מושלם בכל המידות השכליות וברוב מעלות המידות. אם יש לנביא קצת מידות שעדיין לא תיקן לגמרי – כל מידה בלתי־מושלמת היא מחיצה למחזה הנבואה. למרע"ה היתה רק מחיצה אחת, וגם היא בבחינת זכויות נקיה; מחיצה זאת היתה כי סרס היה לילוד אשה. אם יהיה נביאכם במרעה אליו אתודע, בחלום אדבר בו – לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא. פה אל פה אדבר בו במרעה ולא בחידות כו"ו (בהעלותך, שביעי).

אדם שאין מחיצה מפסקת בינו לבין קונו, רק שהוא ילוד־אשה! וגם מחיצה זו היתה שקופה – גוף טהור ומצוחצח! "אספקלריא מאירה". רק מי שזכה למדרגה עליונה זו היה יכול להוריד תורה ושכינה מלמעלה למטה. זוהי גדלות "האדם" שלימד אותנו: משה רבינו ע"ה.

למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים?

מרים הנביאה, נענשת על שדיברה במשה אחיה, באומרה: "הֲרַק אֶךְ בְּמִשְׁה דָּבַר ה'! הלא גם בנו דָּבַר" (במד' יב, ג). ביארנו בעבר, שמרים לא דיברה כלל בגנות משה, אלא – כפי שמתברר מתוכחת ה' אליה ואל אהרן – התרעמות היא על שלא הבחינה מדעתה, בהבדל שיש בין דרגת הנבואה של משה, לדרגתה שלה. טעות זו, גרמה לה לחשוב שגם היא צריכה לנהוג בפרישות דרך־ארץ, כמשה, אדון כל הנביאים.

16
ש' נגן

מרים נענשת, איפוא, על שלא העריכה נכונה את מעלת משה. והנה מביא רש"י בתחילת הפרשה הבאה, שפרשת המרגלים נסמכה לפרשת מרים, משום שהמרגלים היו צריכים ללמוד מכשלונה של מרים, ולהזהר מלדבר סרה בארץ ישראל. ושאלנו את השאלה הקשה: כיצד ניתן בכלל להשוות בין שני המעשים? הרי מרים דיברה ברבן של כל ישראל, אבי הנביאים; באדם שהיא חָבָה לו הכרת־טובה על שהוציא את ישראל ממצרים, ולמדם תורה – אם כן ודאי שחטאה היה חמור, ומונבן מדוע נענשה. ואילו המרגלים, דיברו על עצים ואבנים בלבד! היש איסור לדבר לשון־הרע על דומם? האומר: יהספסל הזה גרוע – האם חטא כמרגלים?

אולם מאידך, בניגוד לחומרה הנראית לנו כמעשה מרים, הרי ידוע שמרים הנה נביאת־ה'; נביאה ככל הנביאים (מגי' יד.). צדקת, שזכתה להימנות על החבורה המצומצמת של האבות ומשה ואהרן. שזכו למיתת נשיקה (ב' ב' יו.). ואילו למרגלים – אין אפילו חלק לעוה"ב! (סנה' קה.). נדודי המדבר נזקפים לחובתם, וכן חורבן שני בתי המקדש, ועד עצם היום לא נתקן חטאם. למרות אלפי שנות הגלות המרה. המשנה ב"ערכין" (סופ"ג) אומרת: "...שלא נחתם גזר־דין על אבותינו במדבר, אלא על לשון־הרע; שנאמר (במרגלים) – במד' יז, כג: "וַיִּנְסוּ אֶתִּי זֶה עֶשֶׂר פַּעַמִּים", שדווקא על עוון זה של דיבור סרה בארץ־ה', נחתם דינם שלא יִנְסוּ לְאָרֶץ. ואם כן קשה: כיצד מתיישב

16